

АЙЗЪК АЗИМОВ

КЛЮЧЪТ

Част 0 от „Уендъл Ърт“

Превод от английски: Пенка Дамянова, 2001

chitanka.info

Карл Дженингс знаеше, че умира. Оставаха му няколко часа живот и още много работа.

Нямаше да има отмяна на смъртната присъда, не и тук, на Луната, с неработеща радиовръзка.

Дори на Земята има пустеещи местенца, където, без радиовръзка, човек може да си умре, без да може приятел да му протегне ръка, без приятелско сърце да го съжали, дори без приятелско око да открие трупа му. Тук, на Луната, имаше някои неща, които стояха иначе.

Земянинът, разбира се, знаеше, че е на Луната. Карл беше пристигнал с геологична, не, селенологична експедиция. Странно как съзнанието на земния човек набляга на представката „гео-“... Насилваше се да мисли, докато работи. Даже умирайки, продължаваше да чувства невероятната чистота на мислите си. Неспokoйно се огледа. Нямаше какво да види. Намираше се в тъмнината на сянката, отвътре на северната стена на кратера, в тъмнина, пронизвана от пулсиращото присветване на фенерчето му. Държеше го на пулс, отчасти, защото се страхуваше да не изтощи ресурса му, преди да свърши работата и отчасти защото се страхуваше да не наруши минимума шансове да бъде видян.

В ляво от него, на юг, покрай близкия хоризонт на Луната, имаше ивица ярка, бяла светлина от Слънцето. Отвъд хоризонта, и затова невидима, беше отсрещната стена на кратера. Слънцето никога не се изкачваше толкова високо над ръба на кратера, че да огрее дъното непосредствено под краката му. Беше защитен от радиация — поне от това.

Копаяше внимателно, но несръчно, бинтован, както си е, в скафандъра. Отстрани го болеше отвратително.

Прахът и натрошените камъни ни най-малко не отнемаха очарованието на „приказния замък“, тази част от лунната повърхност, изложена на чести смени на светлина и мрак, жега и студ. Тук, във вечния студ, ронещата се стена на кратера беше натрупала купчина разнородни камъни. Не беше лесно да се каже, че е имало някакво копаене.

Работейки пипнешком в тъмното, Карл се спъна и разсипа шепа прах. Частичките се изсипаха бавно, но поради липсата на въздушно съпротивление, те сякаш летяха със зашеметяваща скорост.

Фенерчето на Дженингс освети един скален отломък. Той го изрита силно и продължи трескаво да копае. Времето му за живот изтичаше.

Още малко и ще скрие Апарата. Така Строс не би могъл да го намери.

Строс!

Другият член на екипажа, другата половина от откритието и признанието!

Ако Строс желаше за себе си цялата слава, Дженингс не би имал нищо против. Тяхната находка обаче беше хиляди пъти по-важна от всички почести на света. Строс искаше нещо, срещу което Дженингс би се борил с цената на своя живот.

И ето, сега умираше!

Бяха го намерили заедно. Всъщност Строс беше открил кораба, или по-точно останките му, или още по-точно това, което с голямо въображение би могло да се сметне за кораб.

— Метал — беше възкликнал Строс, държейки нещо безформено в ръката си. Очите му не можеха да се забележат през оловното стъкло на визъора, но гласът му звучеше доста ясно.

— Странно, на Луната няма метали — беше отговорил Карл, приближавайки се към партньора си.

— Не би трябвало, но ти знаеш, че досега е изследван едва един процент от лунната повърхност. Всичко може да се очаква.

Оглеждайки щателно безформения къс, Дженингс се бе съгласил.

На Луната всеки, който си разбира от работата, би открил нещо ново. Тяхната беше първата частно финансирана експедиция. Преди тях правителството беше организирано епизодични отскачания, за половината от които дори нямаше данни. От страна на Геоложкия съвет бе голям жест да изпрати двама космонавти специално за изследване на лунната повърхност.

— Това нещо сякаш е било полирано — отбеляза Строс.

— Прав си — отвърна Дженингс. — Сигурно има още наоколо.

Откриха още три парчета. Две доста дребни, а третото — по-едро и със следи като от шев.

— Да ги отнесем на кораба — каза Строс.

Малката антигравитационна лодка ги отведе до кораба-майка. Смъкнаха скафандрите, веднага щом се качиха на борда, нещо, което

за Дженингс винаги беше огромно удоволствие. Сега дори започна да разтрива гръдния си кош и лицето, докато те не запламтяха.

Строс не си доставяше такива дребни радости. Той веднага се зае за работа. Лазерният лъч прободеше метала и спектрографът веднага регистрира изпаренията. Основно титан, със следи от кобалт и молибден.

— Прилича на закалена стомана — провъзгласи Строс. Чертите на лицето му бяха, както винаги, сурови. Въпреки, че сърцето на Дженингс застрашаваше да се пръсне от възбуда, той не забеляза и най-дребна промяна в изражението на своя другар.

Може би точно силните емоции накараха Карл да се пошегува:

— Как такова откритие да не те вкамени?

Строс изгледа колегата си с такава антипатия, че хуморът му се изпари начаса.

Дженингс въздъхна. Спомни си как шегата му беше помагала още като студент, но това сега нямаше значение. Обичаше каламбурите, макар и да му отдаваха трудно. Откритието не струва да се разстройва от хладината на Строс. Само се зачуди дали колегата му е осъзнал неговата значимост.

Той знаеше твърде малко за Строс. Известна му беше единствено славата му на селенологист. Беше чел неговите документи, както и Строс вероятно беше разгледал неговите. Въпреки че бяха завършили Академията по едно и също време, някак се бяха разминали. Заедно ги беше събрала настоящата експедиция.

По време на едноседмичното им пътуване Дженингс беше успял да свикне с набитата фигура, рижата коса и китайско-сините му очи. Когато се хранеше Строс, челюстта му странно се издаваше напред. Очите на Карл също бяха сини, а косата му, по-руса. Поради слабото си телосложение той някак несъзнателно се опитваше да отблъсне чувството на превъзходство и сила, което излъчваше колегата му.

— Няма сведения за кораб, прилунил се в тази част на планетата — каза Дженингс. — Поне не за разбил се такъв.

— Ако са парчета от кораб, те би трябвало да са гладки. Тези са ерозирали. Тъй като на Луната няма атмосфера, това означава, че са престояли милиони години.

Тогава Строс осъзна какво бяха открили. Дженингс прошепна ликуващ:

— Не са направени от човешка ръка! Създания от чужда планета са посетили Луната. Кой знае преди колко години е било това?

— Кой знае? — повтори сухо Строс.

— В рапорта...

— Чакай — извика повелително Строс. — Ще докладваме, когато има какво! Ако е било кораб, значи ще открием нещо повече от това, което имаме сега.

Точно сега обаче трябваше да се задоволят и с него. Бяха прекарали дълги, изтощителни часове навън. Имаха нужда от храна и сън. Двамата, изглежда, бяха съгласни с това, без да го обсъждат.

Земята, в пълна фаза, светеше в синьо далеч на изток от тях. Докато се хранеха, Дженингс безмълвно я съзерцаваше както винаги, завладян от носталгия.

— Изглежда прекалено спокойна — тъжно отбеляза той. — Кой би допуснал, че има шест милиарда жители?

Строс вдигна поглед, изтръгнат от своя странен, вътрешен свят.

— Шест милиарда се влачат по повърхността ѝ — каза мрачно.

— Ти не си Ултра, нали? — намръщи се Карл.

— Не разбирам за какво намекваш?

Дженингс се изчерви. И най-малкото вълнение веднага се отразяваше върху лицето му. Този факт много го смущаваше. Продължи да се храни, без да отговори.

Напоследък числеността на земните жители оставаше стабилна. Планетата не можеше да си позволи увеличаване на населението. Всеки признаваше това. Някои изразяваха мнение, че то дори трябва да бъде намалено. Дженингс бе на същото мнение. Собствената му пренаселеност застрашаваше да унищожи земното кълбо.

Но как биха могли да се намалят земните обитатели? Наслуки, чрез изкуствено регулиране на раждаемостта? Напоследък се чуваха гласове, че е необходимо селективно редуциране. Трябва да се запазят само най-подходящите, но кой ще определи критериите?

Дженингс се притесни, че сигурно е обидил своя колега.

По-късно, вече почти заспал, той си даде сметка, че всъщност не познава характера на Строс. Дали не възнамерява да се възползва от тяхната експедиция, единствено за своя облага?

Карл се повдигна разтревожен на лакти, но Строс дишаше равномерно. След малко се дочу характерното му похъркване.

Следващите три дена преминаха в търсене на още отломъци. Намериха някои. Откриха и едно място, което фосфоресцираше, пренаселено от лунни бактерии. Тези едноклетъчни бяха нещо обичайно, но досега не бе докладвано за такава концентрация, предизвикваща отблясък.

— Някакво същество е живяло някога тука. То е умряло, но не и микроорганизмите, съжителствали с него. Може би дори те са го погълнали — отбеляза Строс.

— И са се разпространили — добави Дженингс. — Може би те са дали началото на лунната микрофлора? Може да не са произлезли тука, или са резултат от зараза, предизвикана преди векове?

— След като бактериите са различни от фундаменталните форми на живот, познати на Земята, то и съществото, по което са паразитирали, е било различно. Още един знак за другопланетен произход — каза Строс.

Следата водеше към стената на малък кратер.

— Тая работа иска доста копаене — отбеляза Дженингс с натежало сърце. — Трябва да докладваме и да поискаме помощ.

— Няма за какво да ни помагат — възрази Строс. — Кратерът може да се е образувал преди милиони години от разбил се кораб.

— И се е изпарил, оставил само това, което намерихме?

Строс кимна утвърдително.

— Нека опитаме, все пак! Може да покопаем малко, да видим дали няма да излезе нещо.

Строс копаеше с нежелание и за това Дженингс направи истинското откритие. Със сигурност това се броеше. Може Строс да бе намерил парчето метал, но Карл откри Апарата.

Той наистина беше продукт на съзнателна дейност. Лежеше забит във вдлъбнатина, която беше образувал от съприкосновението си с лунната повърхност. Това го беше пазило може би милион години от радиация, от микрометеори, от температурни промени. Апаратът беше останал нов завинаги.

Дженингс му даде името Апарат. Той не приличаше на нищо, което беше виждал до сега. Имаше логично обяснение за това.

— Не ми изглежда повреден — каза той.

— Може да липсват части — предположи Строс.

— Не бих се учудил, но явно не е нещо от ходовата част. Изглежда ми цялостен и някак странно неравен — отговори Карл. После, неуспял да овладее вълнението си, добави: — Това е, от което имаме нужда! Парче ерозирал метал, или място, пълно с лунни бактерии, са само повод за предположения и догадки. Това тук е нещо наистина реално — Апарат с видимо извънземен произход.

Той сега стоеше на масата пред тях. Двамата не откъсваха поглед от него.

— Трябва да докладваме находката — предложи Дженингс.

— В никакъв случай! — отсече Строс.

— Защо не?

— Ако го направим, Апаратът става достояние на Съвета. Ще започнат да се роят около него и ние ще си останем безгласни букви. Категорично, не!

Дженингс се замисли. Не му се искаше някой друг да пожъне лаврите, но все пак...

— Сигурно имаш право, Строс — каза той. Едва потисна желанието да използва малкото му име. — Слушай, ако Апаратът има извънземен произход, той със сигурност е пристигнал от непозната планетарна система. На друга планета от Слънчевата система не е доказан живот. В тази връзка, може би е по-добре да съобщим за находката?

— Ами ако си прав? — изсумтя Строс.

— Това ще означава, че някакви създания, по-напреднали от нас, са осъществили междוזвезден полет. Може би Апаратът ще ни разкаже нещо за техните технологии? Той може да бъде ключ за... и аз не знам за какво! Може би сме на прага на невиджана научна революция?

— Романтични глупости — отрязва го Строс. — Ако пред нас стои продукт на по-висш разум, нищо няма да научим от него. Съживи Айнщайн, покажи му отклонението на предметите и виж как ще ти го докаже!

— Не може да сме сигурни, че нищо няма да научим, след като не сме опитали?

— Дори и така да е, какво от това? Какво ще стане, ако отложим доклада за малко? Ще загубим ли, ако си осигурим славата? Апаратът трябва да върви заедно с нас!

— Но, Строс... — Дженингс не знаеше как да убеди колегата си, че единствено Апаратът има значение в този момент. — Какво ще стане, ако се разбием? Ако не успеем да го откараме до Земята? Нямаме право да рискуваме откритие с такава важност! — Той го погали така, сякаш беше влюбен в него. — Трябва веднага да докладваме, да извикаме специален кораб, който да го пренесе! Апаратът е толкова ценен...

В кулминацията на вълнението Апаратът сякаш се затопли под ръката му. Част от неговата повърхност, полускрита под един метален капак, започна да флуоресцира.

Дженингс отдръпна трескаво дланта си и сиянието изчезна. Но този миг беше знаменателен. Карл едва намери сили да промълви:

— Сякаш някой отвори прозорец в черепа ти! Можех да чета мислите ти!

— И аз твоите — каза Строс. — Или да ги усетя, или да ги възпроизведа! Както искаш го наречи! — Той докосна Апарата по своя студен, надменен начин, но нищо не се случи.

— Ти си Ултра! — извика ядосан Карл. — Когато аз го докосвам... — И той го направи. — Ето, пак реагира така! Сега разбирам! Ти луд ли си? Наистина ли вярваш, че е почтено цялото човечество да се подложи на избиращо изстребление?

Погнусен от долното разкритие, Дженингс отдръпна ръката си. Светлината угасна. Строс отново докосна Апарата раздразнен, но пак нищо не се получи. Тогава гневно излая:

— За Бога, нека не спорим сега! Това нещо подпомага комуникациите. То е телепатичен усилвател. Защо не? Всяка мозъчна клетка има свой електричен потенциал. Той може да бъде изразен като електромагнитно поле с променящ се интензитет...

Дженингс се обърна. Не искаше да споделя мислите си със Строс. Само отбеляза:

— Ще докладваме веднага! Не ми пука за скапаната слава! Вземи я цялата! Просто искам да се освободим от непосилна отговорност!

Строс остана замислен за момент, после промълви:

— Апаратът е повече от комуникатор. Той регистрира емоции, силни чувства.

— Не те разбирам?

— Два пъти реагира на твоето докосване сега, въпреки че е в ръцете ти цял ден. От моите длани не свети.

— Е?

— Реагира само в състояние на високо емоционално напрежение. Предполагам, че това е изискването за активиране. И когато беснееше по повод на Ултра, аз също го усетих.

— Радвам се за това!

— Сега чуй какво ще ти кажа аз! Сигурен ли си, че си прав? Няма здравомислещ човек на Земята, който да не разбира, че планетата ще се чувства по-добре с един, а не с шест милиарда жители! Ако ония глупаци ни бяха позволили да използваме Автоматията, сега щяхме да сме не повече от пет милиона. Хора жизнеспособни и ефективни. Слушай ме, Дженингс! Не се отвръщай от мен!

В стремежа си да бъде убедителен, гласът на Строс беше загубил своята рязкост.

— Не може да редуцираме числеността по демократичен път! Контролът на раждаемостта, чрез прекъсване на маточните тръби, отдавна изигра своята роля и ти знаеш това. Става дума и за национализъм. Всяка етническа група иска първо да се редуцира другата и аз съм съгласен. Желая моят, нашият народ, да доминира. Само елитът трябва да наследи Земята, което означава, хора като нас. Ние сме истинските мъже, а полумаймуните само ни дърпат надолу. Те и без това са обречени! Защо ние да не спасим себе си?

— Не мога да се съглася — упорстваше Карл. — Никоя група няма право да господства над човечеството! Твоите пет милиона огледални образи, лишени от идентичност и разнообразие, ще умрат от скука! И така им се пада!

— Емоционални глупости, Дженингс! Ти самият не си убеден. Оставил си се да те подведе теорията за глупашко равенство! Гледай, Апаратът е точно това, от което имаме нужда. Ако ние не успеем да създадем качествените хора, той ще го направи. Да контролираме, или влияем на ключовите личности, означава да наложим своите възгледи на Земята. Вече сме създали организация. Щом четеш мислите ми, сигурно си разбрал това? Тази организация е по-добре изградена и мотивирана от всяка друга. Дребните мозъчета на човечеството ни потискат ежедневно. Така ще постъпят и с теб! Този инструмент е ключът не само към познанието, той ще реши основния проблем на

хората. Присъедини се към нас! — Беше достигнал искреност, за която Карл не беше и допускар, че притежава.

Ръката на Строс се отпусна върху Апарата. Той присветна два пъти и угасна.

Дженингс се усмихна горчиво. Разбра значението. Строс беше симулирал приповдигната емоционалност с цел да активира Апарата, но се беше провалил.

— Ти не му действаш — изрече на глас Карл. — Просто не успяваш да преодолееш тая своя надменност и чудовищен самоконтрол, нали? — Взе инструмента в ръце и той реагира мигновено.

— Тогава го използвай ти! Поеми славата за спасяване на човечеството!

— Това никога няма да стане! — Дженингс се задушаваше от вълнение. — Веднага ще докладвам на Земята!

— Не! — изкрещя Строс и сграбчи един от ножовете на масата. — Този е достатъчно убедителен, а и остър!

— Не е необходимо да се стараеш толкова — намери сили да се пошегува Карл. — Разбирам накъде биеш. С Апарата ти можеш да убедиш всеки, че никога не съм съществувал. Готов си на всичко за победата на Ултра?

— Прочел си мислите ми перфектно — кимна Строс.

— Но няма да успееш! Не и докато това е в ръцете ми! — Мислено заповяда на колегата си да стои неподвижно.

Строс се опита да мръдне, но не успя. Държеше ножа в ръка, но не можеше да направи и крачка. И двамата се потяха обилно. Строс просъска:

— Не можеш... да го държиш... цял ден!

Усещането беше силно, но Дженингс не беше сигурен, че може да го опише. Сякаш силен звяр се гърчеше отчаяно. Разбираше единствено, че трябва да го удържи неподвижен.

Възможностите на Апарата не му бяха известни. Не знаеше как да го използва рационално. Все едно за пръв път да виждаш меч, а да очакват от теб да го ползваш като мускетар.

— Точно така — каза Строс и направи една крачка напред.

Дженингс съзнаваше, че му липсва решителност. И двамата знаеха това. Но разполагаха с подвижна станция. Карл трябваше да

отнесе Апарата с нея.

Обаче Дженингс нямаше тайни. Строс прочете мислите и се опита да блокира пътя му.

Карл удвои усилия. Не неподвижност, а безсъзнание! „Заспивай, Строс!“, помисли отчаяно той.

Строс се свлече на колене, притворил клепачи.

Дженингс се втурна напред. Сърцето му биеше бясно. Ако можеше да го удари с нещо, да изтръгне ножа...

Мислите му се отклониха от първоначалната команда за сън. Ръката на Строс, стискаща ножа, беше се свлякла към глезена му. Когато Дженингс се спъна, ножът се вдигна и отпусна. Карл почувства болка. Обзе го страх и отчаяние. Апаратът ярко припламтя. Дженингс изкрещя несвързано. Гневът му се предаде на другия. Хватката отслабна.

Строс се свлече с изкривено лице.

Карл се изправи с усилие и се втурна напред. Не смееше да се концентрира върху нищо друго, освен да държи врага си в безсъзнание. Всяко рязко действие щеше да блокира силата на мислите му. Липсата на опит можеше да провали всичко.

Втурна се към подвижната станция. На борда трябваше да има скафандър..., бинтове...

Подвижната станция не беше предназначена за дълги разстояния. Същият проблем имаше и Дженингс. Скафандърът лепнеше от кръв. Въпреки превръзката, дясната половина на гърдния му кош обилно кървеше.

Корабът все още го нямаше по дирите му, но това неизбежно щеше да стане. Детекторите му щяха да засекат концентрацията на зарядите, оставени от йонния реактор.

Дженингс се беше опитал да се свърже с Лунния център. Неполучил отговор, той отчаяно бе изключил радиото. Сигналите му сигурно щяха да помогнат на Строс в преследването.

Би могъл да стигне лично до Лунната станция, но не вярваше, че ще успее. Преди това ще бъде открит. Първо трябва да скрие Апарата!

Апаратът...

Не беше сигурен, че е прав. Той може и да унищожи човечеството, но без съмнение има огромна стойност. Дали не е по-добре да го унищожи? Този инструмент е единственото доказателство за извънземен разум. Пази тайните на напреднала цивилизация. Каквато и опасност да крие, има огромна потенциална сила.

Не, той трябва да го скрие така, че да го открият единствено Модератите, а не Ултра.

Подвижната станция се удари в северната стена на кратера. Това място му беше познато. Най-добре да зарови Апарата тук. Ако след това не успее да се свърже с Лунната станция, поне ще има сили да се отдалечи достатъчно. Само трябва да остави някакъв знак, за да знаят къде да търсят.

Мислите му бяха нереално ясни. Дали не му влияе така устройството, което държи? Дали не го стимулира по някакъв начин, или това е халюцинация на умиращ? Не знаеше, но трябваше да изпълни задачата.

И така, Карл Дженингс знаеше, че умира. Оставаха му часове живот, а имаше толкова много да свърши!

Х. Ситън Девънпорт от Американския отдел на Планетарното Бюро за изследване почеса звездовидния белег на лявата си буза.

— Имам предчувствие, сър, че Ултра са в опасност — каза той.

Ръководителят на отдела М. Т. Ашли изгледа Девънпорт строго. Мършавото му лице бе намръщено. След като за пореден път беше отказал цигарите, той навъсен измъкна дъвка и я пхна в устата си. Докато рошеше посивелите си мустаци, си мислеше как неусетно се бе превърнал във вкиснат старец.

— Ти нямаш представа колко е опасно. Съмнявам се, че някой знае. Те са малобройни, но силни, пръснати сред властимащите. Напълно са подготвени да се чувстват като елит. Никой със сигурност не знае кои и колко са те.

— Дори Бюрото?

— Бюрото го държим настрана. Ние самите не сме се изчистили от покварата, а вие?

— Аз не съм Ултра — намръщи се Девънпорт.

— Не съм казал такова нещо. Интересно ми е дали не сте се опозорили и вие. Замислял ли си се какво се случва на Земята през последните два века? Не ти ли е идвало наум, че умереният упадък на населението е полезен? Не си ли разбрал, че би било чудесно да се освободим от глупаците, некадърниците и мързеливците? Аз съм, дявол го взел!

— Понякога мисля върху проблема. Но едно е да разсъждаваш, друго е да действаш по хитлеровски, нали?

— Разликата между желание и действие не е толкова съществена. Убеден ли си, че резултатът си заслужава, че опасността е прекалено голяма, възраженията сами отпадат. Както и да е. Сега, когато сме овладели Истанбулската афера, мога да ти кажа за какво се касае. Познаваш ли агент Ферант?

— Онзи, който изчезна? Не лично, но съм чувал за него.

— Е, преди два месеца аварира кораб на Луната. Руско-американската геологична общност, спонсорираше експедицията, ни съобщи, че екипажът е преустановил връзката. Рутинното търсене откри ракетата на доста голямо разстояние от последното ѝ местонахождение.

Корабът не е повреден, но подвижната станция беше изчезнала. Също и единият член на екипажа. Другият, Джеймс Строс е жив, но в делириум. По тялото му няма следи от насилие, обаче разумът му сякаш не е съществувал никога. Поведението му продължава да е като на душевно болен и това е важното.

— Защо? — попита Девънпорт.

— Защото медицинският екип, който го изследва, откри безпрецедентни нервно-химични и нервно-електрически отклонения. Никога не са виждали такова нещо. Едно е сигурно — патологията му не е предизвикана от човек.

По строгото лице на Девънпорт потрепна усмивка.

— Подозирате извънземна намеса?

— Не изключваме тази възможност — отговори другият съвсем сериозно. — Но позволи ми да продължа. Рутинното издирване не успя да локализира подвижната станция. Лунната база бе регистрирала слаби сигнали с неизвестен произход. Идвали от западните покрайнини на Mare Imbrium. Тъй като нямало сведение за присъствието на кораб там, те не са сигурни, че са подадени от човек.

Не им обърнали внимание. Спасителният екип, обаче, точно там открил подвижната станция. Дженингс бил на борда — мъртъв. Смъртта му била причинена от прободни рани в областта на гърдите. Изненада е, че и толкова е живял.

— Междувременно медиците са обезпокоени от несвързаното бръщолевене на Строс. Осъществили контакт с Планетарното бюро и с нашите хора на Луната. Единият от тях беше Ферант. Той проучил записа с брътвежите. Нямало смисъл да се задават въпроси на Строс. Няма и сега. Между него и Вселената е издигната непреодолима бариера, може би завинаги. Ферант успя, все пак, да сглоби нещо от отчайващия му транс.

Очевидно Строс и Дженингс са се натъкнали на предмет — дъвен и, без съмнение, с извънземен произход. Продукт, останал от кораб, разбил се преди векове. Явно това творение е способно по някакъв начин да изопачава човешкия разум...

— И то е повредило мозъка на Строс? — възкликна Девънпорт.

— Точно така. Строс беше Ултра. Казвам „беше“, защото той само механически е жив. Явно Дженингс не е искал да му отстъпи находката и правилно е постъпил. От блънуванията на Строс се разбира, че това нещо би могло да доведе до самоунищожение. Той искал идеална земна популация, включваща само пет милиона жители. Последвал сблъсък между двамата. Очевидно само Дженингс е могъл да контролира Апарата, но Строс пък имал нож. Дженингс напуснал кораба ранен, а Строс загубил разсъдъка си.

— И къде е това творение сега?

— Агент Ферант действал решително. Той отново претърсил кораба и около него. Нямало и следа от нещо, което да е или лунна формация, или продукт на човешка технология. Нищо! Тогава проверил подвижната станция и околността. Отново нищо!

— Не е ли възможно първият екип, който не е подозирал нищо, да го е отнесъл със себе си?

— Те се кълнат, че не са се натъквали на някакъв обект. Няма причина да ги подозираме в измама. Тогава партньорът на Ферант...

— Кой беше той?

— Горбански — отговори шефът на отдела.

— Познавам го. Работили сме заедно.

— Знам това. Какво ти е мнението за него?

— Способен и честен колега.

— Съгласен съм с тебе. Горбански намери нещо. То несъмнено е създадено от човешка ръка. Обикновен лист хартия, три на пет сантиметра, с писания по него. Бил напъхан в един от пръстите на космическа ръкавица. Най-вероятно е оставен от Дженингс. Опитал се е да обясни къде е скрил обекта.

— Защо смятате, че го е скрил?

— Вече обясних, че не го открихме никъде.

— Искам да кажа, че той може да го е унищожил, имайки предвид колко е опасен.

— Силно се съмнявам в това. От бълнуванията на Строс и от записа на разговора им Ферант е разбрал, че Дженингс е гледал на Апарата като на ключ от съществена важност за човечеството. Той го нарекъл „средство за неподозирана научна революция“. Не би разрушил такова нещо. Просто би го скрил от Ултра и би се опитал да докладва на Бюрото. В противен случай защо да оставя указания за местонахождението му?

Девънпорт поклати глава.

— Сякаш се въртим в омагьосан кръг, шефе. Казваш, че сте открили бележка за изчезнал обект, или мислите, че съществува скрит Апарат, защото сте намерили някаква записка?

— Признавам, така е. Всичко е съмнително. Какво показва делириумът на Строс? Дали са правилни предположенията на Ферант? Дали бележката на Дженингс сочи нещо? Съществува ли наистина Апаратът? Бихме могли да си зададем още много въпроси, но няма смисъл. Трябва да действаме с презумпцията, че такова творение съществува и сме длъжни да го открием.

— Защото Ферант изчезна?

— Точно така.

— Дали е отвлечен от Ултра?

— Нищо подобно. Бележката изчезна с него.

— О, разбирам!

— От доста време подозираме, че Ферант е таен агент на Ултра. Бюрото наблюдава и други като него. Но подозрението не дава основание за открити действия. Това би довело до разстройване работата на отдела. Ферант беше под надзора на Горбански. За щастие нашият човек е преснимал бележката и изпрати фотокопие на Земята.

Направил го е не защото я е смятал за важна, а за да бъде пълен докладът му. Ферант, чийто ум е по-остър, за съжаление, е прозрял значимостта на написаното и незабавно предприел действия. Това му е струвало скъпо. По този начин се е издал и вече е безполезен за Ултра. Ако те успеят да използват Апарата, всичко губи значение...

— Може би Ферант е открил находката?

— Не забравяй, че е бил под надзор. Горбански се кълне, че Апаратът изобщо не е бил търсен.

— Горбански не е успял да предотврати изчезването на Ферант със записката. Може би не е проследил и издирването на Апарата?

Ашли забарабани нервно по бюрото. Накрая каза:

— Не искам да мисля за това. Ако открием Ферант, ще разберем какви поражения е успял да нанесе. Дотогава сме длъжни да търсим. Ако Дженингс го е скрил, той със сигурност се е отдалечил от мястото. Иначе защо ще оставя бележка?

— Може би не е живял достатъчно, за да стигне далеч?

Ашли отново забарабани.

— Подвижната станция се е движила с висока скорост и накрая се е разбила. Това показва, че Дженингс е бързал.

— Може ли да се установи посоката?

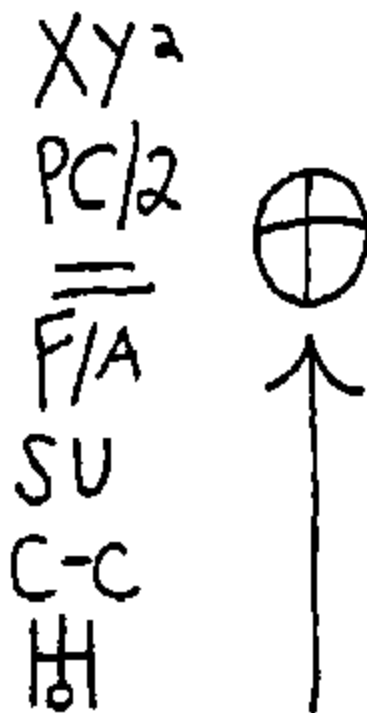
— Да, но това не помага. От състоянието на страничните клапи съдим, че той отчаяно е променял курса и се е преобръщал.

Девънпорт въздъхна.

— Предполагам, че имаш копие от записката?

— Да, ето го. — Ашли му подаде листа.

Девънпорт го разучава няколко минути. Написаното изглеждаше така:

— Не виждам смисъла — промълви накрая Девънпорт.

— Нито пък аз отначало, дори онези, с които се консултирах. Но помисли! Дженингс явно се е страхувал, че Строс ще го преследва. Вероятно не е знаел, че колегата му е загубил разсъдъка си. Бил е смъртно изплашен, че първо ще го открият Ултра, а не Модерати. Не е посмял да остави ясни указания. Това... — Ашли посочи листа — може да изглежда неразгадаемо. Сигурен съм, че някой по-изобретателен би успял да го разчете!

— Трябва ли да разчитаме на това? Тези знаци са оставени от един изплашен умиращ човек. Може и неговият ум да е бил повреден от Апарата? Не е бил в състояние да мисли ясно, по човешки, бих казал. Защо, например, не е опитал да се свърже с Лунната станция? Издъхнал, след като е направил почти пълна окръжност. Толкова ли объркан е бил, че да не мисли ясно? След като са засекли сигнали, той явно е направил опит за връзка. Опитвам се да обясня, че неразбираемият език в бележката е безсмислен брътвеж!

Главата на Ашли се заклати като погребална камбана.

— Бил е паникьосан, признавам. Наистина не му е стигнал ум да се свърже с Лунната станция. Владеела го е единствено мисълта да избяга, но написаното не е безразсъдно бръщолевене. Прекалено добре

се връзва. Всеки условен знак има смисъл, както и всички, взети заедно.

— Би ли ми обяснил смисъла тогава? — попита Девънпорт.

— Забелязваш, че вляво има седем параграфа, а вдясно — два. Да помислим първо върху лявата колонка. Третият прилича на знак за равенство. Това напомня ли ти нещо?

— Математика?

— Това в общ план. Нещо по-конкретно?

— Не се сещам.

— Ако ги приемем като двойка успоредни линии...

— Петият постулат на Евклид — промълви Девънпорт.

— Добре. На Луната съществува кратер, наречен на гръцкия математик Евклид.

— Разбирам — кимна Девънпорт. — Колкото до F/A , това е силата, делена на ускорението. Вторият закон на Нютон.

— Има и кратер Нютон!

— Чакай малко! Знакът най-отдолу е астрономически символ на планетата Уран. Доколкото ми е известно, такова име на Луната няма.

— Тука си прав. Но Уран беше открита от Уилям Хершъл. Н от астрономическия символ може да се приеме като инициал от неговото име. На Луната има три кратера Хершъл. Един на него самият, другият — Каролин Хершъл, негова сестра, а третия — на сина му Джон Хершъл.

Девънпорт се замисли, после каза:

— $RC/2$ — налягането, умножено по скоростта на светлината, разделена на две. Не съм наясно с това равенство?

— Опитай с кратери. Р от Птолемей и С от Коперник.

— Дали не означава, че мястото е точно между двата?

— Разочароваш ме, Девънпорт — каза иронично Ашли. — Мислех, че познаваш по-добре историята на астрономията. Птолемей представя геоцентрична картина за Слънчевата система. Според него Земята е в центъра. Коперник застъпва хелиоцентричната — всички планети се въртят около Слънцето. Между двамата стои...

— Тико Брай — възкликна Девънпорт.

— Точно така. Кратерът Тико е най-загадъчният на лунната повърхност.

— Добре. Да разгледаме останалото. С-С е обичайното изписване на водородна връзка. Мисля, че имаме и кратер, наречен Бонд!^[1]

— Да, кръстен е на американския астронавт У. С. Бонд.

— Най-горният символ XY2, или XYU. Почакай! Алфонсо Х. Той е бил кралски астроном в средновековна Испания. Наречен бил Алфонсо Мъдрия. Хикс Мъдрия — кратерът Алфонсо!

— Много добре! А SU?

— Това ме затруднява, шефе!

— Имам една теория. Отговаря на Съветски съюз, старото име на Русия. Съветските космонавти първи направиха карта на обратната страна на Луната. Може би този кратер е там? Циолковски, например! Сякаш символите отляво отговарят на имената на кратери: Алфонсо, Тико, Евклид, Нютон, Циолковски, Бонд, Хершъл.

— А знаците отдясно?

— Те са абсолютно ясни. Разделеният на четири кръг е символ на Земята. Насочената към него стрелка показва, че Земята е точно отгоре.

— Т.е. Средният залив... Над него Земята е вечно в зенит. Това не е кратер и затова символът е отдясно.

— Съгласен съм — каза Ашли. — Условните знаци имат смисъл, или поне от тях може да се сглоби нещо. Но какво? Имаме седем кратера и един залив... Как да го тълкуваме? Апаратът е оставен само на едно място.

— Да — съгласи се Девънпорт замислен. — Един кратер е огромно място за търсене. Дори и да предположим, че е копал в сенчестата част, за да избегне слънчевата радиация, пак остават десетки километри за претърсване. Може би първо трябва да се заемем с мястото, което сочи стрелката. Там, където Земята е винаги в зенит.

— Помислено е за това, приятелю. Това пространство обхваща седем кратера. Най-южният е разположен на север от лунния екватор. Кой от седемте да изберем?

Девънпорт се намръщи. Досега не беше предложил нещо, за което да не бе помислено преди него.

— Да претърсим всички — отбеляза той.

Ашли се изсмя дрезгаво.

— През изминалите седмици правим точно това.

— И открихте ли нещо?

— Абсолютно нищо, въпреки че продължаваме.

— Очевидно някой от символите не е интерпретиран правилно?

— Очевидно.

— Ти самият каза, че има три кратера Хершъл. Символът US, който сочи обратната страна на Луната, може да означава всеки от кратерите там: Ломоносов, Жул Верн, Жолио-Кюри. Всеки един от тях! Символът на Земята може да се отнася и за Атлас. В митовете той олицетворява нашата планета. Стрелката може да сочи и Стената на честта.

— Няма да споря с теб, Девънпорт. Но дори и да интерпретираме правилно символите, как да разпознаем грешно изтълкувания? Има нещо в тази бележка, което може да ни насочи правилно. Всички се провалихме и имаме нужда от свеж ум. Твоето мнение?

— Мога да кажа само едно — промълви отчаян Девънпорт, — трябва да се консултираме с някой... О, Господи! — Девънпорт скочи от мястото си.

Ашли овладя възбудата си.

— Какво се сети?

Ръцете на Девънпорт трепереха. Надяваше се да успее да контролира гласа си.

— Проверихте ли миналото на Дженингс? — успя да изрече той.

— Разбира се.

— Къде е завършил колеж?

— В Източния университет.

Тръпка на радост прониза Девънпорт.

— Изкарал ли е курс по екстратерология?

— Разбира се. Той е включен в задължителната подготовка на всеки астронавт.

— Добре. Известно ли ти е кой води обучението по тази дисциплина в Източния университет?

Ашли изпука пръсти.

— Онзи чудак... Как му беше името? Уендъл Ърт.

— Точно така. Този човек е брилянтен в своята странност. Консултирал е Бюрото по няколко заплетени случая. Винаги е бил точен. Не виждаш ли, че самата записка ни кара да се обърнем към

него? Стрелката сочи Земята.^[2] Ребусът не може да бъде по-точен! „Идете при Ърт!“ Написано е от човек, бил негов ученик!

Ашли се взираше в листа настойчиво.

— Господи, възможно е! Но какво повече би могъл да ни каже Ърт от това, което вече знаем?

— Предлагам да попитаме него самия!

Ашли се огледа любопитно. Обръщаше се от една страна на друга тръпнещ. Чувстваше се така, сякаш бе попаднал в някакъв тайнствен магазин, тъмен и опасен. Сякаш всеки миг от ъгъла щеше да зафучи пискащ демон.

Светлината беше оскъдна, сенките — в изобилие. Стените изглеждаха далечни, мрачно съживени от претрупани с книги лавици. В единия ъгъл стоеше тримерен телескоп. Зад него висеше звездна карта, която трудно би могла да се разчете. Лунната карта в другия ъгъл би могла да бъде и на Марс.

Само бюрото в центъра на стаята, претрупано с разхвърляни листове и разтворени книги, беше идеално осветено. От миниатюрен диаскоп стърчеше филм. Старомоден будилник тиктакаше весело.

Ашли откри, че трудно би могъл да отгатне, дали навън слънцето все още е високо в небосклона. Тук, вътре, цареше вечна нощ. Нямаше и следа от прозорец, въпреки че отнякъде струеше свеж въздух. И този факт не можа да го отърве от чувството за клаустрофобия.

Ашли неволно се доближи до Девънпорт. Спътникът му явно не усещаше тягостната обстановка.

— Ще се появи всеки момент, сър — сякаш се опита да го успокои колегата му.

— Тука винаги ли е така? — попита Ашли.

— Винаги. Ърт напуска това място, единствено когато трябва да прекоси двора, за да води своя курс.

— Господа — дочу се тенор зад тях. — Толкова се радвам да ви видя!

Закръглена фигура бързо премина сенките и застана в осветеното пространство. Човекът се хилеше, нагласяйки кръглите си очила с плътни лупи вместо стъкла. Пипкавите му дебели пръсти хлъзгаха очилата по заострения му нос.

— Аз съм Уендъл Ърт — представи се той.

Величието на брадичката, тип Ван Дайк, върху усмихнатото му лице, изобщо не се връзваше с тромавата му фигура.

— Господа, радвам се, че намерихте време за мен — каза чудакът, сядайки на стола зад бюрото. Краката му висяха пет сантиметра над пода. — Господин Девънпорт може би помни, че аз обичам да си стоя в кабинета. Мразя да пътувам, а още повече — да се разхождам. Единствената разходка, която си позволявам, е в двора на Университета. Все пак трябва да вода класовете си, нали?

Ашли стърчеше наред стаята, видимо смутен. Ърт го гледаше, самият той притеснен. Домакинът измъкна отнякъде носна кърпичка и започна да забърсва стъклата на своите очила.

— Разбирам — каза Ърт, — няма къде да седнете. Моля, вземете си столове. Преместете онова, което е върху тях, и се настанявайте!

Девънпорт свали купчина книги от един и ги постави на пода. После подаде стола на своя шеф. След това внимателно подхвана череп, настанен върху другия и го постави върху бюрото. Челюстта му бе хлабаво прикрепена и черепът се завзира в тях с разтворена уста.

— Не му обръщайте внимание — посъветва любезно домакинът, — той е безопасен. Е, господа, кажете какво ви води при мен?

Девънпорт изчака шефа си да говори пръв, но онзи мълчеше. С видимо удоволствие той зададе въпроса си:

— Доктор Ърт, спомняте ли си един ваш студент — Дженингс? Карл Дженингс?

Усмивката на професора изчезна, заличена от усилието на паметта му. Изпъкналите му очи примигнаха.

— Не — отговори той накрая. — Поне не в този момент.

— Дипломиран геолог. Преди няколко години е завършил курс по екстратерология при вас. Нося негова снимка, ако това ще помогне?

Ърт внимателно се взря във фотографията, но по лицето му все още липсваше озарение. Девънпорт продължи:

— Оставил е тайнствено съобщение с огромна важност. Досега не сме успели да го транскрибираме, но бележката сама сочи, че трябва да дойдем при Вас.

— Така ли? Много интересно! И защо трябва да потърсите точно мен?

— Необходим ни е Вашия съвет относно разчитането на символите.

— Мога ли да я видя?

Ашли подаде листа на Уендъл Ърт. Екстратерологистът я заразглежда безмълвен. Накрая попита:

— Къде казва, че трябва да се обърнете към мен?

Ашли изглеждаше развълнуван, но Девънпорт го изпревари.

— Стрелката, сочеща към символа на Земята.

— Виждам я, но тя може и да значи: „Вървете на Земята“, ако е намерена на друга планета?

— Открита е на Луната, доктор Ърт, и наистина може да се тълкува и така. Но когато разбрахме, че Дженингс е бил Ваш студент, променихме становището си.

— Изкарал е курс по екстратерология в нашия университет?

— Точно така.

— През коя година, господин Девънпорт?

— През осемнадесета.

— О, в такъв случай ребусът е решен.

— Имате предвид съдържанието на записката?

— Не, съобщението не ми говори нищо. Стана ми ясно защо отначало не се стих за него, но сега си спомням. Той беше изключително скромен и тих човек, стремящ се да овладее и научи всичко. Изобщо не е запомнящ се тип. Без това — и той посочи съобщението, — никога не бих си спомнил за него.

— Защо бележката промени нещата? — попита Девънпорт.

— Играта на думи. Това определено е Дженингс. Той имаше невероятно влечение към каламбури. От него си спомням единствено постоянните му опити да завоалира думите. Аз обичам, не, обожавам шегата с изразите. Дженингс беше ужасен в опитите си. Липсваше му талант да ги прави, но толкова ги жадуваше...

Ашли неочаквано се намеси:

— Това съобщение е абсолютна игра на думи, доктор Ърт. Олицетворява точно това, което казахте.

— Да! — Ърт нагласи очилата и се надвеси над записката. Присви пълните си устни и изчурулика весело: — Не разбирам нищо!

— В такъв случай... — Ашли сви ръце в юмруци.

— Но ако ми подскажите за какво се отнася — продължи Ърт, — тогава може би ще се досетя...

Девънпорт побърза да се намеси:

— Може ли, сър? Мисля, че на този човек може да се разчита...

— Давай — измърмори Ашли. — Поне няма да навреди.

В телеграфен ред Девънпорт възпроизведе цялата ситуация. През това време дебелите пръсти на професора се плъзгаха по бюрото, сякаш чистеха несъществуваща цигарена пепел. В края на разказа той качи краката си на стола и ги кръстоса. Приличаше на Буда, олицетворение на блаженството. Когато Девънпорт млъкна, професорът запази мълчание още дълго. Накрая каза:

— Имате ли запис на разговора, послужил на Ферант да направи своите изводи?

— Да — отговори Девънпорт. — Бихте ли желали да го видите?

— Моля!

Ърт монтира микрофилма на скенера. Започна да го превърта бавно, като промърморваше от време на време нещо неразбираемо. След това потупа листа хартия с тайнствените символи и попита:

— Казвате, че това е ключът към загадката? Определящата следа?

— Точно така, доктор Ърт.

— Но това не е оригиналът!

— Имате право.

— Оригиналет е изчезнал с Ферант и вие смятате, че сега е владение на Ултра?

— Твърде е възможно.

Ърт поклати глава. Изглеждаше разтревожен.

— Всеки знае, че не симпатизирам на Ултра. Готов съм да се боря с тях с всички средства, затова не искам да подлагате думите ми на съмнение. Онова, което ме безпокои, обаче е дали този изкривяващ съзнанието апарат изобщо съществува. Разполагаме единствено с блънуванията на някакъв психопат и копие от записка, чиито символи може и да не означават нищо.

— Прав сте, доктор Ърт, но нямаме друга алтернатива.

— Как може да сте сигурен, че копие е еднакво с оригинала? Може би там има нещо, което веднага би ни улеснило?

— За нас няма съмнение, репродукцията е точно копие на оригинала.

— Ами обратната страна? Тук нищо не е написано.

— Агентът, направил фотокопието, ни уверява, че не е имало нищо там.

— Човек не е безгрешен.

— Нямаме причина да се съмняваме в него. Длъжни сме да му вярваме, поне докато открием оригинала.

— Искате да ми кажете, че мога да правя догадки само върху това, което виждам пред себе си?

— Да — отговори Девънпорт. Гласът му сякаш бе загубил предишната си увереност.

Ърт продължаваше да изглежда загрижен.

— Защо не оставим инструмента там, където си е? Ако никой не успее да го открие, толкова по-добре. Аз лично не одобрявам манипулирането на човешкия разум и не бих искал да имам нищо общо с това!

Девънпорт потупа успокоително своя шеф по ръката и каза:

— Нека Ви обясня, доктор Ърт, че намесата в човешкото съзнание не е единствената способност на Апарата. Представете си земна експедиция да посети някоя изостанала планета и да остави там старомоден радиоприемник. Представете си още, че там са открили електричеството, но не са и чували за вакуумната камера.

Планетяните ще установят, че ако включат радиото, някои стъкълца в него ще се затоплят и заблестят, но звук няма да дочуят. Най-много припуквания и щракане. Ако, обаче хвърлят тази прибор във ваната, човекът вътре ще се свари. Трябва ли да си направят извода, че това приспособление е създадено да убива хора?

— Разбирам аналогията — промълви Ърт. — Считате, че въздействието върху разума на човек е само едно от качествата на апарата?

— Сигурен съм в това — отговори развълнуван Девънпорт. — Ако успеем да разучим истинските му качества, земните технологии биха изскочили с векове напред!

— Тогава сте съгласен с Дженингс, който казва... — Ърт отново се взря в микрофилма, — че „Апаратът може да бъде ключ към неподозирана научна революция“?

— Абсолютно!

— И все пак да бърникаш в мозъка, е опасно, докато радиото е просто един от начините за използване на електричеството!

— Още една причина, поради която не можем да позволим на Ултра да го използват!

— А може би и на Правителството?

— Защо не си спомните, че човек винаги е държал нещо опасно в ръцете си? Първият кремъчен нож в Каменната ера, първата дървена тояга, способна да убива. Така са могли да държат в подчинение по-слабите. Това не е ли също форма на влияние върху съзнанието? Онова, което е важно, доктор Ърт, е не предполагаемата опасност, а намеренията на онези, които владеят Апарата. Ултра декларира, че има намерение да изтреби повече от 99,9 процента от населението на Земята. Правителството, колкото и да е пълно с недостатъци, няма такива намерения.

— А какви са неговите намерения?

— Научно изследване на Апарата. Дори неговата способност да влияе върху разума би могла до се използва за добро. Може пък да успеем да увеличим физическата основа на интелекта. Бихме могли да коригираме налудничавите намерения на Ултра. Предричам глобално поумняване на човечеството.

— Как бих могъл да съм сигурен, че тези благородни намерения ще бъдат реализирани?

— Просто вярвайте в това! Може и да се деформират благородните намерения на Правителството, ако ни помогнете, но това не е сигурно. Единственото сигурно е, че ако ни откажете сътрудничество, подпомагате пъклените планове на Ултра.

Ърт кимна замислен.

— Може би сте прав. Мога ли да помоля за една услуга? Имам племенница, която, смея да твърдя, много ме обича. Тя е доста разочарована от моя упорит отказ да я придружа в мечтаните от нея пътувания до Европа, Северна Каролина...

Ашли пренебрегна успокоителния жест на колегата си, приведе се напред и изрече развълнуван:

— Доктор Ърт, ако вие ни помогнете да открием Апарата и да го приведем в действие, кълна се, че ще ви излекуваме от вашата фобия. Ще можете да пътувате, където искате, с любимата си племенница!

Изпъкналите очи на Ърт се разшириха. Той сякаш се сви в черупката си. За момент изглеждаше така, сякаш го бяха напъхали в капан.

— Не! — извика той. — За нищо на света!

Гласът му постепенно премина в напрегнат шепот:

— Нека да обясня същността на възнаграждението ми. Ако ви помогна да откриете и да използвате Апарата, този факт ще стане публично достояние. Тогава моята племенница, която е изключително своенравна и твърдоглава, ще се нахвърли с пълни сили срещу Правителството. Ще скандира и ще организира демонстрации из цялата страна. Нищо няма да може да я спре, но Вие не бива да се предавате. Закълнете се, че ще устоите на всякакъв натиск! Бих желал аз да бъда оставен на спокойствие. Абсолютно минималната ми такса е да продължа да си живея както досега!

Ашли се изчерви.

— Разбира се, щом толкова силно го желаете — успя да изрече той.

— Имам ли думата Ви?

— Имате моята дума!

— Запомнете, че разчитам и на Вас, мистър Девънпорт!

— Вашето желание е закон за мене, професоре — увери го Девънпорт. Сега бихте ли се заели със символите?

— Символите? — Ърт сякаш беше забравил за записката. — Имате предвид това РС/2 и другите?

— Да, какво означават?

— Не знам. Вие сигурно сте ги транскрибирали по-добре от мен?

Ашли не се въздържа.

— Нима брътвежът, че ще ни помогнете, е бил само заблуда? — изкрещя той. — Какви бяха тези глупости за таксата ви?

Уендъл Ърт се сконфузи и промълви:

— Бих искал да ви помогна!

— Но вие не разбирате значението на символите!

— Това е вярно, но знам какво гласи съобщението.

— Така ли? — извика Девънпорт.

— Разбира се. Прозрях истината още по средата на Вашия разказ. Моето убеждение нарасна, когато се запознах с разговора

между Строс и Дженингс. Вие също бихте се досетили, господа, ако бяхте спрели да мислите.

— Да се разберем — отчаяно извика Ашли. — Вие признахте, че не разбирате символите?

— Това е вярно, но знам съдържанието на съобщението.

— Но какво е то без символите, по дяволите! Само лист хартия!

— Да, донякъде.

— Имате предвид симпатично мастило?

— Не. Защо не можете да го видите, след като ще Ви избоде очите?

Девънпорт се приведе към шефа си и каза:

— Позволете аз да продължа, сър!

— Давай! — отговори вбесен Ашли.

— Доктор Ърт, бихте ли ни запознали с Вашия анализ?

— Разбира се. — Дребният екстратерологист се настани удобно в стола и избърса изпотеното си чело в ръкава. — Да помислим върху съобщението. Ако стрелката и разделеният на четири кръг ви насочва към мен, тогава остават седем символа. Шест от тях са абсолютна заблуда, защото Апаратът е един и не може да бъде на повече от едно място. Не върви сам и ще остане там, където е заровен.

Освен това, нито един от символите не е достоверен. SU, което според вас означава обратната страна на Луната, покрива област, голяма колкото Южна Америка. PC/2 може и да е Тико, както казва мистър Ашли. Може и да означава средата между Птолемей и Коперник, както допуска мистър Девънпорт, или може да е по средата между Плато и Казини. X и Y много находчиво сте интерпретирали като Алфонсо, но може да е и центърът на координатна система. Аналогично C-C може да означава Бонд, но може да бъде и средата между Казини и Коперник. F-A може да бъде Нютон, но също и средата между Фабриций и Архимед.

Накратко казано, символите имат толкова много интерпретации, че са всъщност безсмислени. Дори само един да има значение, той трудно би могъл да се отличи от останалите. Т.е. всички параграфи са една заблуда.

Необходимо е да отделим основното. Колкото и безсмислени да са символите, тази записка е следата към укритието, нали така?

Девънпорт кимна, после каза предпазливо:

— Така мислим ние.

— Разбирам. Отнесли сте се към този лист хартия така, сякаш той крие решаващата следа. Самият Дженингс е имал подобно отношение към Апарата. Ако съпоставим неговата позиция с влечението му към каламбури... Нека ви разкажа една история.

Във втората половина на 16 в. в Рим живял един германски йезуит. Той бил забележителен математик и астроном и помагал на папа Григорий XIII да трансформира календара. През 1582 година той извършил всички искани изчисления. Този астроном се възхищавал от Коперник, но не ценял неговата хелиоцентрична теория за Слънчевата система. Приемал другата — мислел, че Земята е в центъра на Вселената.

През 1650, почти четиридесет години след смъртта на този математик, Луната била картирана от друг йезуит, италианския астроном Джовани Батиста Ричиоли. Той нарекъл кратерите на астрономи от миналото. Тъй като и той отхвърлял Коперник, отредил най-големите и живописни формирания на онези, които поставяли Земята в центъра на Вселената — Птолемей, Хипократ, Алфонсо X, Тико Брай. Най-големият кратер Ричиоли кръстил на своя учител — германския професор.

Този кратер всъщност е вторият по големина, видим от Земята. Единственият по-голям е в самия край на пространството, което може да се наблюдава оттук. Ричиоли го игнорирал. Той получил име един век след неговата смърт. Кръстен е на астроном, гилотиниран по време на Френската революция.

През цялото време Ашли слушаше неспокойно. Накрая не издържа и попита:

— Но какво общо има това със съобщението?

— Всичко — отговори изненадан Ърт. — Не нарекохте ли тази записка „ключът към загадката“?

— Да, разбира се.

— Има ли съмнение, че тук се крие тайната за нещо друго?

— Не — отговори Ашли.

— Добре тогава... Името на германския йезуит, за когото говорех, е Кристоф Клоу. Не виждате ли играта на думи? Клоу — Клю.

[3]

Краката на Ашли се подкосиха от отчаяние.

— Звучи ми като изсмукано от пръстите — измърмори той.
Девънпорт каза възбудено:

— Доктор Ърт, доколкото ми е известно, на Луната няма формация, наречена Клоу!

— Разбира се, че няма — влезе в тона му и професорът. — Там е ключът на загадката. В този период от историята, края на 16 в., европейските учени латинизирали своите имена. И Клоу направил това. На мястото на немското „u“, той поставил латинското „v“. После добавил типичното за латинските имена „ius“ и от Кристоф Клоу, станал Кристофер Клавиус. Предполагам всички вие знаете гигантския кратер Клавиус?

— Но... — започна Девънпорт.

— Няма „но“! — срязва го Ърт. — Нека само да отбележа, че латинската дума „клавис“ означава „ключ“. Сега виждате ли двойно-езичния каламбур? При цялото си старание Дженингс не би могъл да измисли подобно нещо, без помощта на Апарата. Дори съм сигурен, че е умрял щастлив! Насочил ви е към мене, защото е помнел колко обичам каламбури и е знаел, че ще разгадай неговите!

Двамата представители на Бюрото бяха загубили ума и дума.

Ърт продължи тържествено:

— Бих ви посъветвал да копаете в сенчестия край на Клавиус. Там, където Земята е близо до своя зенит!

Ашли скочи на крака.

— Къде ви е видеофонът? — попита той.

— В съседната стая.

Ашли се втурна към вратата. Девънпорт се засуети след него.

— Сигурен ли сте, доктор Ърт?

— Напълно, но дори и да греша, това няма значение.

— Как така?

— И да го открият Ултра, те няма да могат да го използват.

— Защо смятате така?

— Попитахте ме дали Дженингс е бил мой студент, но не се поинтересувахте за Строс. Той също е геолог. Обучавал съм и него около година след Карл. Строс си го спомням добре.

— Така ли?

— Много неприятен човек. Изключително студен. Приемам го като емблема на Ултра. Те всичките са много студени, сковани,

високомерни. Вярвам, че имат намерение да избият милиарди хора, защото са лишени от чувства. Онова, което ги характеризира, е, че са егоисти. Не биха съчувствали на човека до себе си.

— Мисля, че разбирам.

— Сигурен съм, че разбирате. От възстановения запис разбрах, че Строс не би могъл да контролира Апарата. Липсва му необходимата емоционалност. Всички от Ултра имат този недостатък. Дженингс, който не е бил Ултра, се е справял с инструмента. Всеки, притежаващ таланта да манипулира с Апарата, според мен, е неспособен на жестокост. Той би ударил, за да се предпази, а не като Строс, с пресметнатата жестокост. Накратко, за да не ставам банален, мисля, че Апаратът би могъл да се управлява с любов, а не с омраза. От Ултра всички са ненавистни омразници!

Девънпорт кимна в знак на съгласие.

— Надявам се да сте прав. Но тогава... Защо бяхте толкова подозрителен относно намеренията на Правителството. Нали погрешният човек не би могъл да контролира Апарата?

Ърт сви рамене.

— Искях да съм сигурен, че можете да спорите убедително и да блъфирате. Може да се наложи да се срещнете с моята племенница!

[1] Bond (англ.) — връзка. Чете се „бонд“ — Бел.пр. ↑

[2] Earth (англ.) — земя. Чете се „ърт“ — Бел.пр. ↑

[3] Clue (англ.) — следа — Бел.пр. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.